

כתר התורה

ע"ש רבי יצחק אבוחצירא זצוק"ל

רבי יצחק יוסף שליט"א

בית ההוראה הארצי כתר תורה ע"פ פסקי מרן

פרשת עקב תשפ"ה

העלון השבועי

מאמר השבוע

הרב אברהם רחמים

קשה זה לא רע

אלא שאחר משפט שכזה האומר שגם למי שמאמין מותר לבכות ולהצטער על האובדן שלו, עלינו להבין מה ההבדל בין המאמין למי שאינו כזה - הרי שניהם בוכים על הצער שלהם!

והתשובה היא: כי ההבדל בין השניים ניכר ונבדל בשניים: א. בזמן הבכי והצער. ב. בהרגשה העומדת מאחורי הבכי והכאב.

ביאור: כאשר אדם חווה אובדן או קיבל מכה בגופו, הכאב מתחלק לעצם המכה שקיבל או תחושת ההפסד מעצם האבדה שנחסרה ממנו. ובנוסף, ישנה תחושה פנימית של סבל מעצם המקרה האדם חש במה שעובר עליו רק חסרון, רע מוחלט ללא תכלית.

מעתה, ההבדל בין המאמין לשאינו מאמין הינו כך: יהודי מאמין, יודע שהכל לטובה, הוא מאמין שהייסורים שלו כולם באו לתכלית חיובית. לכן הכאב שלו נובע רק מהחלק הראשון - הצער והכאב על האובדן עצמו. אולם, את הצער הנובע מן התחושה שנעשה לו עוול הוא מרגיש פחות, משום שהוא יודע שהסבל שלו אינו לחינם, אלא הינו אמצעי לקבל טובה אחרת מאת הקב"ה וכדו'.

יסוד זה אנו לומדים בפרשת השבוע משה רבינו אומר לעם ישראל: "וַיִּדְעֶתָ עִם בְּרַבְּךָ כִּי כֹאשֶׁר יִסָּר אִישׁ אֶת בְּנוֹ ה' אֱלֹהֶיךָ מִסָּרָךְ".

כאשר באים ליהודי ייסורים, הוא צריך לדעת כי הייסורים האלו הם: "כֹּאשֶׁר יִסָּר אִישׁ אֶת בְּנוֹ".

אם נשאל: מה ההבדל? הרי ייסורים - הם ייסורים, מה זה משנה מי נותן לך את הסתירה - אבא או אויב? הכאב הוא אותו כאב!

אלא התשובה היא כמו שאמרנו - במצב נורמלי, אבא לא נותן לבנו מכות בשביל הכיף, או כי משעמם לו ואין לו כרגע מה לעשות. אב נותן ייסורים לבנו, רק בכדי שיטיב את דרכיו ועל ידי 'מוסר אב' חייו יהיו איכותיים יותר ושמחים יותר. זו מכה של אב.

כאשר אדם יודע שהצער שלו הוא לטובתו, לכאב שלו יש תכלית ומטרה - להוביל אותו לחיים יותר טובים, אז הוא עובר את הכאב בצורה יותר חלקה, נעימה ורגועה.

דוגמא: אדם שרצה לחתוך בשר על קרש חיתוך, ופספס בכמה מילימטרים. אצבעו נחתכה כהוגן וכואב לו מאוד. מסתבר שתחושת

פנה אלי חבר ירא שמים בשאלה מעניינת ועכשווית ששייכת אל כל יהודי עובד ה'.

וכה דבריו: אני תמיד אומר לאנשים 'הכל משמים' - אדם צריך לדעת לקבל את כל מה שקורה לו באהבה ובשמחה. "כל דעבד רחמנא לטב עביד", וגם "הכל לטובה". אבל אתה יודע מה קרה לך? לפני מספר ימים נגנבו לי אופנים נעשייתי עצוב והשמחה נעלמה ממני. אז, הסתכלתי במראה, ראיתי את פני המוכרמות ושאלתי את עצמי בתדהמה: 'בנימין, מה איתך? איפה כל הפסוקים המרגיעים שאתה אומר תמיד?'. אני יודע שכל המקרים הם מאת הקב"ה וכולם לטובה, והנה חלפו יומיים ואני לא מצליח לחזור לעצמי".

אכן שאלה נכונה. הבה נתבונן, האם מצב כזה מראה שיש לאדם בעיה חמורה, שאינו מצליח להתנהג כמו שהוא מאמין שנכון וראוי להתנהג?

כאשר נתבונן בדברי חז"ל נראה הבנה למציאות זו.

הנה, כאשר קורה לאדם אסון או נזק, חלילה, הקב"ה אינו מצפה ממנו שירקוד עם חיוך של זוכה בלוטו. סוף כל סוף - "זכור כי עפר אנחנו" - אנו רק בני אדם. ולכן אמרו חז"ל שעל בשרות טובות מברך: "הטוב והמטיב", ועל בשרות רעות מברך: "ברוך דיין האמת", ולא "הטוב והמטיב". ברכה זו נתקנה אף לצדיקים הגדולים שיודעים כי אין רע מאת הקב"ה, אלא 'הכל לטובה'.

ומהי הסיבה לכך? משום שאנו בשר ודם חומריים, וכאשר נחסר מאתנו משהו - הגוף חש ברע, לכן זה נקרא 'רעות' ועליהם מברך "ברוך דיין האמת".

כמובן, שבי'מעלות האמונה' הדרגות הולכות ומשתנות מאדם לאדם - עד כמה הוא מצליח להרגיש את המקרים הלא נעימים כטובים.

מכל מקום, מותר לאדם להצטער על אובדן. כבר אמרו חז"ל שכאשר נפטר לאדם קרוב איז - 'שלושה ימים הראשונים לבכי'. הסיבה היא, שהתורה לא מצפה מאדם להיות מאושר כאשר קרובו נפטר, וודאי שאילו האדם יפצח בריקוד בזמן שכזה, יהיה זה אווילי ביותר, אלא עליו לבכות להצטער ולהתאבל על החיסרון.

כאשר אדם מצטער על שנחסר ממנו דבר או על צער שבא עליו חלילה, אין זה מעיד על חוסר אמונה - נקודה!

המשך בעמ' 3

**להקדשת העלון לברכה הצלחה
ורפואה ולעילוי נשמת יקיריכם**
היכנסו לאתר כתר תורה ketertora.co.il
ולחצו על הלינק לתרומה. וכתבו בקשתכם

לשאלות בהלכה חייגו
02-5408030
משעות הבוקר ועד 12:00 בלילה

נשאלו בקר

הרב אלון בן שבת

שאלה

האם יש היתר במקומות שאין בהם חוף רחצה נפרד, כמו בחוף לארץ, ללכת לחוף מעורב להינפש, ולצורך רפואת ובריאות הגוף?

תשובה

כתב הרמב"ם (פרק ד מהלכות תשובה הלכה ד) המסתכל בעריות, מעלה על דעתו שאין בכך כלום, שהוא אומר וכי בעלתי אותה או קרובתי אצלה, והוא אינו יודע שראיית עיניים עוון גדול הוא, שגורמת לגופן של עריות, שנאמר ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, וגורם לעכב את התשובה. ע"ש.

ואמרו חז"ל ביומא כט. טוב מראה עינים מהלך נפש, טוב מראה עינים בגופה של אשה יותר מגופו של מעשה.

ובשו"ת יחיה דעת חלק ה סימן סג הביא מה שביאר בזה הרמב"ם במורה נבוכים (חלק ג פרק ח) שיש בזה ענין נפלא מאוד, כי כשיחטא האדם בגופו, אמנם ימרה פי' מצד המקרים הנמשכים אחר חומריהם, ומכל מקום לא המרה אלא מצד בהמיות שבו. אבל המחשבה היא מסוגלות האדם בחלק הכי נכבד שבו, וכשהוא מהרהר בעבירה נמצא שחטא בשכלו שהוא חלק הנכבד שבו, ואינו דומה חטאו של מי שעבר ושעבד סכל כחטאו של מי שהעביר שר נכבד וחשוב ע"כ.

והנה אמרנו בגמרא בבא בתרא נז: ועוצם עיניו מראות ברע, אמר רבי חייא בר אבא, זה שאינו מסתכל בנשים בשעה שעומדות על הכביסה. (דהיינו כשהולך על שפת הנהר והנשים רגילות לעמוד שם בגילוי שוק. רשב"ם) ומקשה הגמ' היכי דמי, אי דאיכא דרכא אחרינא רשע הוא. (כלומר, אם יש דרך אחרת לעבור משם והוא הולך בדרך זו אפילו אם עוצם עיניו רשע הוא, שלא היה לו להתקרב למקום ההוא ולהביא עצמו לידי נסיון, אלא היה לו להרחיק עצמו מן העבירה, כדקיי"ל חולין מד: הרחק מן הכיעור ומן הדומה לו. רשב"ם) לעולם דליכא דרכא אחרינא, ואפילו הכי מבעי ליה למינס נפשיה (להטות עיניו לצד אחר או לעצום עיניו, והיינו דמשתבח ביה קרא דאי אנם נפשיה חסיד הוא. רשב"ם). ע"ש.

ולפי זה אין לילך כלל אל חוף אשר אין הצניעות נמצאת שם. וכ"כ בשו"ת שבט הלוי חלק ג סימן קפה ובאגרות משה אה"ע"ז סימן נו ובשו"ת באר משה חלק ד סימן קמו.

ומרן הגאון הרב עובדיה יוסף זצ"ל ביחיה דעת חלק ה סימן סג ע"ש כתב דלכאורה היה מקום לצדד ולומר דאם הולך לרחיצה בים לצורך רפואה ואינו יכול למצא חוף ים נקי מתערובות נשים וגברים, וחשיב ליכא דרכא אחרינא ויכול ללכת לשם ומה שיעטרף לעצום עיניו הוא רק ממדת חסידות כדמוכח מדברי רשב"ם הנ"ל, דכיון שהוא אנוס חסיד הוא.

אך כתב דיש לחלק דכל זה לא הותר אלא כשעובר דרך העברה בעלמא, שאפשר לו שלא להסתכל במכוון בנשים העומדות על הכביסה, אבל לא ללכת ולהתרחץ בים מעורב שכל פינות שהוא פונה רואה נשים לא צנועות אשר אי אפשר להמנע מלראותן ויבוא לידי הרהורי עבירה.

אכן בשו"ת אגרות משה הנ"ל כתב דלצורך רפואה יש להקל באופן שישתדל לעצום עיניו ובאופן שסבור שלא יבוא לידי הרהור וכנ"ל אולם כבר הסכימו שאר גדולי הדור לאסור זאת בתוקף.

המשך בעמ' 3

הלכה למעשה

הרב יצחק אלון

גנבה שנמצאה וכבר שולם תמורתה, האם המשלם מקבל את מה ששילם?

שאלה: ראובן רצה לנסוע לים עם ילדיו, ומכיון שאין לו רכב הוא פנה לשכנו שמעון שמשכיר רכבים באופן פרטי שישכיר את רכבו לחצי יום, ואכן הרכב הושכר. והנה כאשר ראובן וילדיו הגיעו לחוף אשדוד ילדיו מיהרו לרוץ לחוף הים, וראובן התארגן גם הוא לכניסה למים אבל לא היה לו שמץ של מושג היכן הוא מניח את המפתחות של הרכב, לבסוף הוא החליט להחביא אותם בתוך הבגדים שבאחת השקיות. וכך יכול היה ראובן להצטרף לילדיו, לאחר כשעתיים, חזרו ראובן והילדים לחוף, וחפשו את השקיות שהשאירו. לדאבונם, התברר כי גנב עבר במקום, חיטט בשקיות, והוציא מהם את דברי הערך כולל מפתחות הרכב המושכר. ראובן ביקש ממאן דהו טלפון, והתקשר לשמעון לספר לו על כך שהם "תקועים" באשדוד, ומפתח הרכב נגנב. ראובן ענה לשמעון כי יש לו מפתח נוסף לרכב בביתו, אך הוא (שמעון) יצטרך לשלוח אותו עם נהג במיוחד לאשדוד. לראובן לא הייתה ברירה, והוא אמר לשמעון שישלח את המפתח, והוא (ראובן) ישלם לו על המשלוח כשיחזור לביתו. לאחר שחזרו ראובן וילדיו לביתם הוא שילם לשמעון את עלות המשלוח של המפתח, כמו כן שמעון הוסיף לומר שעל ראובן לשלם לו גם את שכפול המפתח הגנוב, ראובן אמר שהוא ישלם לו אבל הוא מבקש משמעון להמתין כמה ימים, כי אולי המשטרה תמצא את הגנב, וכך המפתח יחזור לבעליו. שמעון הסכים, ולאחר כחודש פנה שמעון שוב אל ראובן ואמר כי כנראה הגנב כבר לא ימצא, ולכן הוא מבקש שישלם לו 350 ש"ח בכדי לשכפל מפתח חדש לרכב. לאחר כשנה, קיבל ראובן טלפון מהמשטרה שבישרו לו כי נתפס גנב סדרתי שפעל בחוף הים באשדוד, וכיון שהוא מאלו שהגישו תלונות על גניבת חפצים, הוא מוזמן לבוא ולראות אם חפציו נמצאים בין שאר הדברים שנמצאו אצל הגנב. ראובן מיהר לתחנת המשטרה, ומצא בקלות את המפתח הגנוב. הוא הגיע עם המפתח לשמעון וביקש שיחזיר לו את מה ששילם על שכפול המפתח בעבר, כי הנה עתה הוא החזיר את המפתח שנגנב, שמעון ענה כי אין לו צורך בשלוש מפתחות, ומה שהוא חייב את ראובן בזמנו לשלם על שכפול המפתח היה זה כדת וכדין, כי לא חשבו אז שעוד ימצא המפתח. ולפיכך הוא טען שאינו צריך להחזיר לראובן את הכסף. השאלה היא האם שמעון צריך להחזיר לראובן את הכסף שהוא שילם לו לפני שנה על השכפול או לא?

תשובה: שמעון יכול לטעון קים לי כהפוסקים שטוענים שאינו חייב להחזיר לו את הכסף של המפתח המשוכפל.

נימוקים: מעשה כעין זה נמצא בגמ' בב"מ (לה). באדם שהפקיד נזמים אצל חבירו, וכשבא המפקיד לתבוע את הפקדון, אמר הנפקד שאינו יודע היכן הניחו. ומבואר שם שרוב נחמן חייב את השומר

המשך בעמ' 4

הסבל ואי הנוחות יהיו משמעותיות – חלק גדול מן הכאב הינו משום שמבין בדעתו שאצבעו נחתכה סתם ללא כל תכלית, במעט זהירות זה היה יכול להימנע, פשוט חבל על חוסר הזהירות.

מנגד: ישנו אדם שעליו לעבור ניתוח מציל חיים. מרצונו ובהסכמתו הוא הולך וחותם על טפסים המאשרים את הניתוח. מדוע הוא מנדב את גופו לחסדי סכיניו של המנתח? מה גורם לו לתת לאחרים להכאיב לו ברמה קשה כל כך? ובנוסף לכאב הפיזי, גם הארנק חש כאב עז מהסכום הגבוה היוצא ממנו – ומה הטעם שעושה כן?

התשובה. משום שהוא יודע שפעולת הניתוח יש לה סיבה יש לה תכלית היא אינה חנימית. כאשר רופא מבצע חתכים בגוף, הוא לא חותך בכדי להזיק ולהכאיב, אלא כדי לרפא את האדם ממחלה מסוכנת. אם כן, ודאי שהניתוח כואב וההחלמה ממנו לא פשוטה, אך התכלית טובה ונצרכת. כאבים אלו, סופם להביא אותו אל הבריאות.

דוגמה ממחישה נוספת היא על אדם שעבר ליד שיח קוצני במיוחד, ושילם על כך במכנס קרוע לחלוטין. ודאי יכאב ויצטער על המכנס הטוב שנקרע.

לאחר כמה חודשים, אותו אחד בעצמו שולח בד יקר לחיט, ומבקש ממנו לחתוך אותו לחתיכות. הייתכן?

התשובה פשוטה למדי. גם החיט החותך את הבד לא עושה זאת לחינם או לשם השחתה, אלא כדי להכין ממנו חליפה מהודרת ללקוח. מעשה הגזירה הנראה כמזיק, אינו רע אלא טוב, למרות שעצם המעשה נראה כהרס.

היהודי המאמין שארע לו נזק בגוף או בממון, חלילה, לא על אף אחד מיישראל, יודע בברור שצערן לטובה ולתכלית מועילה. לכך הכאב שלו הוא רק על הקושי שעובר עליו עכשיו בהווה. לעומתו, מי שאינו מאמין מצטער כפול, מכיוון שמלווה לכאב שלו הרגשה קשה נוספת- הוא חש סבל נפשי ובטוח שכל הצער שלו הינו ללא כל תכלית.

על כן, יהודי הבוטח בבוראו הינו מצטער לזמן מה, אך מצליח להתאושש מהר יותר. הוא לא 'נתקע' עם הכאב שלו עשרים שנה, אף אם ארע דבר מה משמעותי מאוד, הוא נותן לעצמו זמן עיכול ולאחר מכן הוא מתחיל להחלים. לעומת זאת, מי שחסרה בו אמונה - כאבו הולך ומוסיף וקשה לו מאוד לצאת ממצוקתו אף לאחר זמן רב.

נזכור: לכל אחד מותר לומר: 'קשה לי', אך בהחלט אסור לומר: 'רע לי!' כל צער וכאב הם בגדר 'קושי' הניתן לעיכול, אך תכליתם הינה להשגת טובה שלמה - "פי באשר יסר איש את בנו ה' אלקיו מְיַסְרֵהוּ".

ה' יזכנו לאמונה שלמה. אמן!

ובפרט לפי מה שכתב המאירי דאף בדליכא דרכא אחרינא צריך לעצום עיניו ואין זה רק מומדת חסידות כדמוכח מדברי רשב"ם, ואין שייך שילך לחוף מעורב והיו כל הזמן עיניו עצומות. וכ"כ בשו"ת אז נדברו חלק 2 סימן עה בדעת הרמב"ם (פרק כא הלכות איסורי ביאה הלכה כא) שכתב שאסור להסתכל בנשים בשעה שעומדות על הכביסה ולא חילק בין איכא לליכא דרכא אחרינא, וצ"ל שסובר דאף בדליכא דרכא אחרינא צריך לעצום עיניו.

וברור אצלי מועל לכל ספק, דאף הגאון האגרות משה זצ"ל לא מייירי אלא במקומו באמריקה אשר חופי הרחצה מצויים שם מאוד מאוד לרוב ורובם שקטים מאוד וכמעט שוממים לחלוטין, ורוב תושבי אמריקה כמעט ואין נופשים שם אלא הולכים לאותם אלו החופים המפורסמים מאוד ונופשים שם לאלפים ורבות, וכיון שאין בנמצא שום מקום אשר הוא מוכרז כחוף נפרד, לזה סבר הוא דיכול ללכת לאותם החופים הנידחים לצורך רפואה וימנע מראיה אסורה והרהורי עבירה. ואעפ"כ לא הסכימו להוראה זו שאר גדולי ישראל.

אבל אין ספק שחוף מעורב ממש אשר בו נמצאים כמה אלפים של מתרחצים גברים ונשים יחדיו, שאין שום היתר לילך שם אפילו לצורך רפואה אפילו לדעת האגרות משה מאחר ואין שום דרך להימנע מראיה אסורה ולבוא לידי הרהורי עבירה הקשים מעבירה.

בברכה אלון בן שבת

ואמרתי לצרף כאן תשובת מרן הראש"ל הרב יצחק יוסף שליט"א בעניין הזה
ישמע חכם ויוסף לקח

בס"ד, כ"ב אלול תשע"ה,

למענה לשאלתו בעניין בריכת שחיה, שבכל ימות השנה בעוה"ר היא מעורבת, ורק בימות "בין הזמנים" ישנם ימים מיוחדים, שבהם הבריכה מיועדת לצבור החרדי, בהפרדה מוחלטת, האם מותר ללכת לבריכה זו.

הנה ראשית יש להבהיר, כי אסור בכל תוקף להתרחץ בים מעורב, שאין בו הפרדה מוחלטת בין אנשים לנשים, והוא איסור גמור מעיקר ההלכה, ואינה חומרא. ואף לצורך רפואה הדבר אסור, וחולה הצריך לרחוץ בים, ימצא לו מקום נקי מתערובת של נשים, לצורך רפואתו. ומצוה רבה על מנהיגי הצבור יראי ה' וחושבי שמו, להשתדל להקים מקומות רחצה נפרדים, ואשר גם הדרך אל מקומות רחצה אלו יהיו נקיים מתערובת נשים, כדי להציל רבים מעון, כי חזקה לא שבים אינשי היתרא ואכיל איסורא. (גיטין לו:). ובגדולה מזו אמרו (בברכות סא.) כל העובר אחורי אשה בנהר, אין לו חלק לעולם הבא, לפי שהיא מגביהה בגדיה, וזה מסתכל בבשרה. (ובתוס' כתבו שם, שזהו ברגיל בכך). ובהגהות יעב"ץ שם כתב, שהוא הדין גם בפנויה, שמגרה יצר הרע בעצמו, ומסלק הבושה מעל פניו. וידוע מה שאמרו בירושלמי (פ"א דברכות) שהעניינים והלב ב' סרסורי עבירה וכו'. ובגמ' עבודה זרה (כ:.) ונשמרת מכל דבר רע, שלא ירהר אדם ביום ויבוא לידי טומאת קרי בלילה. וכתבו התוס' שם שהיא דרשה גמורה. ובבית יוסף (סימן כא), הביא בשם רבינו יונה שבאשת איש איסורו מה"ת, ובפנויה מדברי קבלה. ומעתה ההולך ומתרחץ בים מעורב שהפריצות שם רבה מאוד, בודאי שנקרא רשע, שבשום אופן אי אפשר שלא יסתכל בנשים הפרוצות, וגדול עונו מנשוא. וראה בכל זה בשו"ת יחוה דעת חלק ה (סימן סב). ושם כתב לדחות דברי הגר"מ פיינשטיין בשו"ת אגרות משה (חלק אה"ע ס"ס קנו) במי שהוא צריך לרפואה, וסובר שלא יבוא לידי הרהור, אם מותר לו לרחוץ בים, כשיש שם נשים מתרחצות. ע"ש.

והנה אם יש בריכה אחרת בקרבת מקום, שהיא מופרדת במשך כל השנה, בוודאי שילך לשם, ולא ילך למקום שבשאר השנה מתרחצים שם בתערובת בעוה"ר, שאין לחזק ידיהם של אלה המכשילים את הרבים. אך אם אין בריכה אחרת בקרבת מקום, מעיקר הדין יש להקל ללכת לשם. ואמנם אם הצבור החרדי יתאחד וימנע מללכת לשם עד שהבריכה תהיה נפרדת במשך כל השנה, והדבר ישפיע על מנהלי המקום להיענות לדבר זה, אין הכי נמי יש להימנע מללכת לשם בכל אופן. אבל אם מנהלי המקום ימשיכו בלאו הכי בדרכם, מעיקר ההלכה אין מניעה מללכת לשם בזמנים שהרחצה בבריכה היא נפרדת לחלוטין.

עד כאן.

מטרות העמידה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים

לשלם, וכיון שלא שילם, גבה רב נחמן את סכום הפקדון מחצרו של השומר. לאחר זמן נמצאו הנזמים, ואמר רב נחמן "הדרי כיפי למרייהו, והדרא אפדנא למרה דשומא בטעות הוה, דקא הוה כיפי מעיקרא". והיינו שהמפקיד מקבל את הפקדון בחזרה, וצריך להחזיר את מה שגבה בדין בשעה שסבר שהפקדון אבוד.

שיטת רש"י ור"ח (שם) שמדובר שנמצאו הנזמים בביתו של הנפקד, אלא ששכח היכן הניחם, ורק בזה אנו אומרים שהיא שומא בטעות. אבל אם אבדו מידו באמת אף שחזרו ונמצאו אחר כך, הגביה היתה כדין ואינה חוזרת.

אמנם הרמב"ן בחידושו לב"מ (לה.) והרמב"ם (שאלה ופקדון פ"ח ה"ג) כתבו שאף אם באמת אבדו מידו ונמצאו, חזר הדין, והמפקיד צריך להחזיר מה שגבה. וכשיטה זו נפסק בטור (רצה, ג) ובשו"ע (קג, יא). ובשיטה מקובצת בחידושו לב"מ (לה.) הביא בשם הרמ"ך שהנידון הוא דווקא כשהנזמים התייקרו, והמפקיד הוא זה שרוצה להחזיר מה שגבה, ולקבל הנזמים בחזרה. אבל אם הוזלו הנזמים אין הנפקד יכול לתבוע להחזיר את הנזמים ולקבל את מה שגבו ממנו בדין. והסברא בזה, שמן הדין זכותו של המפקיד לגבות והוא מקנה לנפקד את הנזמים תמורת התשלום. אלא שלא היתה דעתו להקנות באופן שהנזמים יתייקרו. וכע"ז מבואר בשושנת יעקב (הורו"ק, סי' קג סעיף יא) בביאור דברי הסמ"ע (ס"ק כט).

הגאון רבי משה פיינשטיין חידש בזה בספרו דברות משה (ב"מ סי' מא הערה יב) שעיקר דברי הגמ' והפוסקים נאמרו באופן שהנזמים נמצאו בזמן קרוב לאחר שנאבדו, ואילו היה ידוע שיימצאו בזמן קרוב, לא היו מחייבים את הנפקד לשלם, אבל אם נאבדו לזמן מרובה, אין זה נחשב שומא בטעות, ועל כן אין הנזמים חוזרים ע"ש. ולכאורה יש להעיר על דבריו מדברי הרמב"ן שם שלא משמע כן וצ"ע.

העולה מכל האמור, שבנידון דידן יכול שמעון לטעון "קים לי" כשיטות שאינו חייב להחזיר את הכסף לראובן. אם משום שהמפתח אבד באמת, וזו לא הייתה גביה בטעות כשיטת רש"י והר"ח. וכ"כ הט"ז והעטרת צבי (הירש, סי' קג ס"ק כב) שאפשר לטעון קים לי כדעה זו. ואם משום שרק המפקיד יכול לתבוע לחזור מהגביה כשיטת הרמ"ך. ואם משום שהמפתח נמצא רק לאחר זמן רב כשיטת הדברות משה.

בברכה יגאל אלון

שור המצאה מן המזרח

הרב יוסף חיים בן שבת

רבי מכלוף עידאן

התפרסם ביהדות תוניסיה כחסיד וקדוש, צנוע ועניו. הרבה בתעניות וסיוגופים, וטבל מדי יום אף בשלג, במקוה בית הכנסת אלגריבה. הקפיד על תיקון חצות, ובכל יום למד 18 פרקי משנה. בימים נוראים היה שליח הציבור ב"אלגריבה", והיה בוכה בתפילותיו.

הרב מכלוף עידאן זצ"ל. נולד למרת גזאלה ולמקובל הרב משה עידאן בשנת ה'תר"ם (1880) בגאבס שבתוניסיה. אחיו הם הרב נסים עידאן, הרב דוד עידאן, והרב ציון שנפטר בצעירותו. תחילה למד מאביו. לאחר מות האב באלול ה'תרנ"ד (1894), גידלו אחיו הרב דוד שהפך לראש המשפחה, ולימדו תורה וגמרא בעיון. אחיו כתב עליו "מעולם לא פסקי פומיה מגירסא וכל הזמן ספר משניות בידו", בהמשך למד עוד מפי הרב יוסף ברבי, עד שהפך למעיין בכוחות עצמו.

התחתן עם פלילה, בת הגביר הרב אברהם בוכריץ, מרובע דיג'ת (החארה, שזה שכונה בערבית, "צגירה") שבג'רבה, ומאז קבע שם את דירתו. לבני הזוג נולדו מספר ילדים. הוא למד אצל ראב"ד ג'רבה הרב משה זקן מאזו, ובאותה תקופה למד בחברותא גם עם הרב מרדכי אמייס הכהן, רבו הרב מאזו מינהו למלמד תינוקות, ובמשך השנים הוא העמיד תלמידים רבים, ששימשו כשוחטים, סופרים, מלמדים ודיינים בערי תוניסיה, אלג'יר ומרוקו. למרות דוחקו הכלכלי, התאמץ ופעל רבות למען רווחת תלמידיו. **בהמשך** מינהו רבו הרב מאזו, לרב ומונה צדק של הרובע הנז'. בשנת ה'תרע"ה (1915), לאחר פטירת רבו הרב משה מאזו, נתמנה לדיין בבית הדין יחד עם הרב יוסף בוכריץ, שלימים שימש כרב העיר זרזיס, ורבי חיים חורי, שהיה חברו ללימודים ולימים שימש כרב העיר גאבס [3]. בהמשך עמד בראש בית הדין, וצירף אליו את תלמידו הרב משה כהן דריהם. תלמידו זה החליפו בתפקידו לאחר מותו, והדפיס חלק מספריו.

היו אלה ימים שתלמידי חכמים היו נערכים ונישאים על כפים, ימים שקוים בהם מקרא שכתוב: "ככל אשר יאמר אליכם תעשו". ימים שחכמי ישראל בגולה הנהיגו צאן מרעיתם ללא פקפוק, וכל מילותיהם נחקקו בשלע ללא אומר ודברים.

ומעשה שהיה בבית מדרשו של רבנו, היה זה בשעת תפילת שמונה עשרה, שמע בקול רם ובורר משפט לא יפה בעליל שכלל ניבול פה, מפיו של אחד הילדים, בנו של אחד מחברי הקהילה. המתפללים בבית הכנסת העתיק בתוניה לא עשו דין לעצמם, ולא טרחו להוכיח את האב המסכן שגם כך חש שלא בנוח. הם פנו אל רב הקהילה הגאון רבי מכלוף עידן וצו"ק וגילו באזנו את אשר אירע. רבי מכלוף קרא לאבי הילד והוכיחו בצנעה בכדי שלא יתבייש, אך לא חסך ממנו את שבט פיו. בסיכום הדברים הודיע לו שעליו לשלם לוועד בית הכנסת קנס, סכום עצום של 1,000 פרנקים!

האב הנדהם פצה את פיו לראשונה: "רבנו, מדוע סכום כה גדול? בסך הכל פלט הילד משפט לא יפה". רבי מכלוף מצא כעת את שעת הכושר להסביר לו את דברי חז"ל: "שותא דינוקא בשוקא – או דאבזה או דאימיה [פספוטיו של ילד קטן ברחוב. בהכרח ששמעם או מאביו או מאמו]. אם בביתן למד הילד את המילים הללו, מחובתן לשאת בקנס! פסק הגאון והאב קיבל את דבריו בבושת פנים.

אך רבי מכלוף הוסיף הוראה שהיתה נראית מוזרה מעט לכאורה: "גש לגבאי בית הכנסת עם הסכום הנז' ודרוש קבלה על הסכום", הורה לאב. וכך נעשה.

משגדל הילד ונעשה בחור בן י"ח שנה קרא לו האב אליו, הוא הזכיר לו את כל המאורע, והוציא מכיסו קבלה ישנה. "את הקבלה הזו תישא עימך, היא תשמש לך מזכרת קודש כיצד יש לדבר", אמר האב הנורגש לבנו בהרגישו שכעת הוא משלים את המוטל עליו בחינוך בנו לטהרת הדיבור. "קח אותה עימך לכל מקום כסגולה, ובאם חלילה תיתקל ביום מן הימים ביהודים המדברים בצורה שאינה נאותה הראה להם את הקבלה וספר להם את הסיפור".

מאז ליוותה הקבלה את הילד שגדל והיה לאיש בעמיו.

לימים, עסק נשוא סיפורנו בהובלת סחורות במשאית. והנה באחד הימים הוא עובר במעבר הגבול ובמשאיתו שהתה סחורה שלא שולם עליה מכס כנדרש. אם היו תופסים את הסחורה הזו היה הנהג זה שאמור לשאת בחלקו הגדול של העונש בשל ההברחה. השוטר במעבר הגבול היה עקשן: הוא רוצה לראות קבלה.

הנהג עשה עצמו כמחפש, משך דקות ארוכות חיטט במסמכי הנהיגה שלו, בתעודת הזהות ואף ברשימת הקניות ששכנה בכיסו. כאשר הבין שאין לו מה להפסיד שלף מארנקו את הקבלה הישנה והממורטת שהעניק הגבאי לאביו לפני למעלה מ-30 שנה על סך 1000 פרנק והציגה בפני השוטר.

השוטר הערבי היה בור ועם הארץ, אנאלפבית אמיתי שבוש להודות בכך שאינו יודע קרוא וכתוב. הוא הציץ בקבלה שהוגה בפניו כמתעמק בה. בסיכומו של מבט מעמיק שהעמיד בסכנה את פעילות לבו של הנהג, הסתפק בהגיית הספרות שהציגו את המספר 1000 ואת הסמל של מטבע הפרנק, ושחררו לשלום.

פטירתו: בנו הגדול יהודה סבל ממחלה, והדבר החליש אותו, עד שהוא חלה בעצמו במחלה קשה, ונפטר בי"ח בכסלו ה'תש"ז (1946), ונקבר בג'רבה, בסמוך לבית הכנסת הגדול. את נוסח מצבתו כתב תלמידו הרב ינון חורי. לימים העלו צאצאיו את עצמותיו ארצה (בסיוע רבה הראשי של צרפת) והוא נטמן בחברת בני משפחתו בטבריה. תוכן מצבתו הועתק.

התבוננות (7) – לנשים שרוצות להקשיב פנימה.

חוות הבחירה.

אישה יקרה,

בפעם הקודמת הכרנו על פי הספר "עוצמה מול כוח" (דיוויד הוקינס) סרקנו בעיקר חוויות של תודעה הישרדותית כאלו שאנחנו בתוכם במצב של קיפאון, בריחה או מלחמה רגשות שאנחנו פחות מחבבים למדנו להכיר של רגש מחביא בתוכו מתנה שמעלה אותנו לכיוון המרחב העצום של התבוננות הבנו שנקודת האומץ היא שער מקום שמשם התדר הפנימי מתחלף מהישרדות – למרחב של בחירה ולהחלטות נבונות וטובות שאנו מרגישים בהם ביטחון ושחרור וחופש בחירה. והיום נמשיך את המסע הפנימי שהספר מציע

בין שני מצבים האנרגיה – מכוח לעוצמה. מכוח שהוא מאבק, שליטה, כוחניות, והוא מבוסס על פחד, כעס ותחושת מחסור. לעוצמה, לעומתו, היא מצב של זרימה, שלוה, אהבה ותקשורת עם משהו עמוק יותר בתוכנו. עם אומץ בתדר 200 - היכולת להכיר באתגרים ובפחדים שלנו מבלי לברוח או להדחיק, אלא להתמודד איתם מתוך ביטחון וידיעה שאנחנו מסוגלים. מעל זה 250 נכונות - להפסיק להתנגד או לנסות לשלוט בכל, וללמוד לזרום עם הזרם של החיים, מתוך ויתור על האגו הקטן ומעבר לעוצמה פנימית שמגיעה דרך קבלה ופתיחות גם כשזה לא נעים או לא צפוי, מתוך אמונה שיש משמעות בכל תהליך לטובה

קבלה תבונה ואהבה

בתדרים הגבוהים יותר קבלה עם 300 זו היכולת לראות את החיים כפי שהם, בלי התנגדות, בלי שיפוט, בלי מאבק פנימי היא איננה ויתור אלא פתיחות עמוקה שמאפשרת זרימה של אנרגיה חיובית ומשחררת את האדם מכוח כוחני לכוח אמיתי. ותבונה 400 היא ראייה רחבה ומעמיקה של המציאות, חכמה שמגיעה מתוך שקט פנימי וידיעה שהכול מחובר. אינטואיציה עמוקה שמאפשרת לראות מעבר למראה החיצוני ואת החצי של סולם התדרים חותמת אהבה

500

שהיא פתיחות, חמלה וחיבור עמוק לאמת ולזולת. אהבה היא אנרגיה שמרפאת ומעלה את רמת המודעות. היא מעוררת אותנו לגלות את היופי שבאחר ואת האור שבתוכנו. אהבה אמיתית אינה תלויה בדבר חיצוני, אגב הוקינס פסיכיאטר במקצועו מדד את התדרים – בכלים מקצועיים עליהם הוא מתבסס.

האור וההארה

האור הוא תוצאה של העלאת רמת התודעה מעבר למאבקים ולכוחות השלייליים שבחיים. הוא בא כשהאדם פועל מתוך מצב של שחרור, שלוה וקבלה, ולא מתוך מצוקה או רצון לשליטה והשלווה שהיא השקט הפנימי שנוצר כשאדם משחרר את ההתנגדויות ואת הרצון לכוח חיצוני. זהו מצב שבו האדם מחובר לעוצמה הפנימית שלו.

והשלב העליון בסולם הוא תדר ההארה שזו מצב תודעה שבו האדם חווה התעלות מעל המאבקים, האגו והכוחניות, והופך להיות כלי זורם של תבונה ואהבה ללא תנאי

התדר – מזמין תוצאה

כל התפתחות אישית היא בעצם אימון איך עולים בסולם הזה איך שוהים יותר בחיים במצב של תודעה גבוהה ופחות במצב של תודעה נמוכה איך יותר מופעלים מבחירה ופחות עושים דברים על אוטומט בכל מצב בחיינו נוכל לשאול את עצמנו שאלה פשוטה מאיזה תדר אני פועלת? האם אני מונעת מפחד או שליטה? אנחנו רואים שבתודעה הנמוכה – השאיפה למלא כוחניות, שליטה, התנגדות ופחד. איך חיים בהרמוניה עם העולם בהבנה שזה מה שיוצר את השלמות את המרחב ואת הטוב שההתייחסות אל הזולת משרדרגת את החיים בונה את התודעה וגם את מרחב החסד שלנו. "עולם חסד יבנה" מתוך ראיית הזולת אנחנו נבנים בתוכנו, אז גלי ההשפעה שלנו הופכים משמעותיים יותר.

אמונה וביטחון – היכולת לחוות את העולם בהרמוניה ובשלווה

בספרי התבוננות בנפש היהודית מופיעים אמונה וביטחון לבורא כדרגות גבוהות המתנות הגדולות שלנו כיהודים מאמינים אמונה – אמונה פשוטה בלי התחכמות ביטחון – מנוחת נפש הבוטח

וביטול – שאנחנו יודעים לחוות ביטול מול האינסוף לחיות ברכות פנימית בחוויה שיש מנהיג לבירה והוא מכון באהבה ורחמים מופלאים נקודת האין היא דרגה גבוהה מאוד בברירה שהיא מעל הדעת כל המאמר בא לתאר את כוחה של ההתבוננות והכוונה אם אנחנו מתכוונים לביטול מול ה' מול הידיעה שאנחנו לא יודעים כלום ובוחרים ללכת אתו באש ובמים ולעיתים אפילו זורקים את השכל שמנסה להבין בהגיון דברים שלא מסתדרים. ומבטלים את עצמנו לדעת תורה ובכך אנחנו גם קופצים למעלה העליונה ומבקשים מהקב"ה ס"ד כי זו דרך לעלות ולהתעלות. גם במקרים שאני לא מבינה אבל אתה מבין ואני סומכת ורגועה וזה מביא אותנו להרגיש בטוח לראות טוב ולהרגיש טוב להיות במצב תודעה גבוה ושלי כמו שכותב החזו"א בספרו "אמונה ובטחון" "מידת האמונה ... אם האדם בעל נפש ושעתו שעת השקט... הוא נרגש ונפעם כי העולם נדמה בעיניו כחידה סתומה כמוסה ונפלאה"

ההתמסרות האמיתית להבין שעם כל זה שכיף להבין, אני עדיין לא מבינה אני גם לא צריכה להבין מאפשרת לחיות בשחרור באומץ ובמתיקות השמורה לאנשים פשוטים ואם לקרוא לזה בכנות, אז מאפשרת, תכלס, להתחיל לחיות. אחרי שטועמים חיים כאלו מבינים את הכאב שבלחיות את החיים אחרת ואיך כתוב ברמב"ם עשה מצווה אחת זוכה להעלות את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות כוחה העצום של כל פעולה טובה שלנו כוחה העצום של כל מילה שלנו כוחה העצום של כל מחשבה שלנו זה הסוד שלנו שנזכה לעשות ולזכות ולעשות תמיד את המעשה הנכון בזמן הנכון ולתת כוח איש לרעהו לחשוב טוב ולדבר טוב ולהודות לה' על כל הטוב וביחד לזכות לגאולה עם ישראל ברחמים "ברגע קטן עזבתיך, וברחמים גדולים אקבצך"

שבת שלום,

ליאורה דהן

מתחברת – מסע אל האלוקות שבי
050-410-3-421
dahan.liora.co@gmail.com

מטרות העמותה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים